

Finansal Okuryazarlık Nedir?

Dr. Elif Ebren Kaya [TÜBİTAK Bilim Genç

Yaşamımızı sürdürmek için paranın yanı sıra doğru ve planlı bütçe yapmaya ihtiyaç duyarız. Örneğin on yaşında bir çocuğun harçlığıyla okul kantininden ne alabileceğini hesaplaması veya elli yaşındaki bir bireyin emeklilik için tasarruf planı yapması gibi... Mutfak, eğitim, kişisel ihtiyaçlar ve tasarruf için ne kadar bütçe ayıracağımız gibi kararlar da günlük yaşamımızda almamız gereken finansal kararlardır. Bu kararları bilinçli bir şekilde alabilmek ve bu kapsamda gelir, gider, tasarruf, yatırım, borçlanma, bütçe yönetimi ile finansal risk gibi konular hakkında bilgi sahibi olmak, temel yaşam becerilerinden biri olarak görülen finansal okuryazarlık kavramıyla açıklanıyor.

Finansal okuryazarlık; yatırım, tasarruf, mevduat, kredi, basit ve bileşik faiz, enflasyon, finansal risk gibi temel finansal kavramlar hakkında bilgi sahibi olmanın yanında kişinin bu bilgileri kullanarak kendi parasını dikkatli kullanması, gelecek için birikim yapması gibi çeşitli finansal tutum ve davranışlarda bulunabilmesini ifade eder.

Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü'ne (OECD) göre finansal okuryazarlık, sağlıklı finansal kararlar alabilmek ve bireysel finansal refaha ulaşmak için gerekli farkındalık, bilgi, beceri, tutum ve davranışların bileşimidir.

Finansal Okuryazarlığın Amacı Nedir?

Finansal okuryazarlığın amacı, bireylerin ve toplumun finansal refahını artırmaktır. Finansal okuryazar olan bireyler, gelir ve gider dengesini daha kolay kurabiliyor, satın almak istedikleri ürün ve hizmet seçeneklerini karşılaştırabiliyor, birikimlerini tasarrufa dönüştürebiliyor, yatırımlarını yönetebiliyor, finansal amaçlarına

yönelik doğru kararlar veriyor, finansal dolandırıcılık girişimlerine karşı tedbirli ve kredi kullanmaları gerektiğinde daha bilinçli oluyorlar.

Finansal Okuryazar Nasıl Olunur?

Uluslararası bir kredi değerlendirme kuruluşu olan Standard & Poor's'un 2014'te, dünya genelinde toplam 142 ülkeyi kapsayan finansal okuryazarlık konusundaki araştırmasında 150.000'den fazla kişinin finansal okuryazarlığı dört temel kavram bilgisiyle ölçüldü. Bu kavramlar faiz hesaplaması, bileşik faiz, enflasyon ve risk çeşitlendirmesiydi. Bu çerçevede dört sorudan en az üçünü doğru cevaplayanlar finansal okuryazar olarak kabul edildi. Bu araştırmanın sonuçlarına göre dünya genelinde finansal okuryazarlık oranı %33 çıktı. Araştırmaya göre ülkemizdeki finansal okuryazarlık oranı ise %24'tü. Bu sonuçlar, önemi giderek artsa da bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerinin gelişmiş ülkelerde de gelişmekte olan ülkelerde de düşük olduğunu gösterdi.

Bireylerin finansal okuryazarlık düzeylerini artırmak amacıyla dünya genelinde çeşitli projeler ve faaliyetler yürütülüyor. Ülkemizde ise Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER) gibi kurum ve derneklerin yürüttüğü projeler bulunuyor. Bu projelerle bireylerin temel finansal konularda farkındalıklarını artırmak, finansal tutum ve davranışlarını iyileştirmek ve daha bilinçli finansal kararlar almalarına yardımcı olmak amaçlanıyor.

Bireyler kendi başlarına da finansal okuryazarlık seviyelerini artırabilirler. Bunun için öncelikle temel finans kavramlarına hâkim olmaları gerekir. Ayrıca düzenli bir harcama/tasarruf planı oluşturmak kişilerin mali durumlarının farkında olmalarını sağlar. Finansal gelişmeleri takip etmek de yine kişisel bütçenin doğru bir şekilde oluşturulmasına yardımcı olabilir. Bunların dışında finansal okuryazarlık düzeyi kitaplar, dergiler ve güvenilir internet sitelerinden yararlanılarak da artırılabilir. ■

Kaynaklar

<https://www.fo-der.org/bilgi-toplumunda-finansal-faktorler-ve-finansal-okuryazarlik/>

<https://ogmmateryal.eba.gov.tr/kitap/okuryazarlik-becerileri/finansal-okuryazarlik/finansal-okuryazarlik.pdf>

<https://foytbb.org.tr/finansal-okuryazarlik-nedir>

İktisadi ve İdari Bilimlerde Güncel Araştırmalar, Editörler Y.A. Unvan ve F. Kalay, Haziran 2020, Cetinje/Karadağ.